

תוכנית הקורס ורשימת קריאה לקורס

סמסטר 1 שנה 2023

בית ספר: בית ספר ברוך איבצ'ר לפסיכולוגיה M.A.

מיומנויות יעוץ והנחיה חלק א

מרצים/ות:

גב' ורד בר vbar@runi.ac.il

עוזרי/ות הוראה:

גב' ורד בר vbar@runi.ac.il

מספר הקורס:	81050	סוג הקורס:	סדנה	שעות שבועיות:	2	נקודות זכות:	2
דרישות הקורס:	עבודה מסכמת	קוד קבוצה:	231810502	שפת לימוד:	עברית		

נושאי הקורס

עבודת הפסיכולוג החברתי מתמקדת בהבנת החברה המורכבת מהתארגנויות שונות של פרטים בקבוצות, צוותים וארגונים. מכיון שכל התארגנות מורכבת מפרטים, הפסיכולוג החברתי צריך להיות מסוגל להבין, לאבחן ולעבוד עם כמה מוקדים בו זמנית: מערכות היחסים והתפקידים בקבוצה, התהליכים הפסיכודינמיים בתוך הקבוצה, יחסים בין הקבוצה לקבוצות אחרות, בין הקבוצה לארגון, ומערכת יחסי הגומלין בין הפרט לקבוצה ובין הקבוצה לפרט. כל זאת תוך העמקת יכולת הרפלקציה האישית שמחדדת את יכולת האינטרוספקציה והמודעות העצמית של היועץ.

הקורס יהווה "מעבדה" התנסותית לרכישת מיומנויות לעבודת הפסיכולוג החברתי. חלק מהשיעורים יתמקדו בתרגול תוך שימוש במשחקי תפקיד וסימולציות מדמי "שטח" וחלקם יקנו תיאוריות ומודלים

להבנה ולעבודה עם קבוצות וארגונים.

עיבוד והמשגת התהליכים ייעשה תוך שימוש במודלים ותיאוריות רלוונטיות.

סמסטר א' – בניית קבוצה

תהליך הלמידה בסמסטר א' יוקדש להיכרות ובניית קבוצה, כמו גם להיכרות והתנסות במגוון מיומנויות הנדרשות לעבודת מנחה (כדוג' התבוננות רפלקסיבית, הקשבה, שיקוף, פרשנות, מתן משוב, אבחון תהליכים קבוצתיים). בסמסטר זה עיקר העבודה תהיה התנסותית וחוויתית, תוך הקניית מושגי יסוד בעולם הקבוצות והנחייתן.

סמסטר ב' – הנחיית קבוצה

תהליך הלמידה בסמסטר ב' יוקדש להתנסות בהנחיית הקבוצה, וללמידה מתוך ההתנסות. סמסטר זה יוקדש להבנת תהליכים ברמת הקבוצה כשלם והתייחסות לרמה זו בעבודת המנחה.

*חשוב לציין שהקורס מתוכנן להתקיים פנים מול פנים. עם זאת, לאור המצב, הרגולציות והאפשרות שהקבוצה תתנהל בחלקה במתכונת וירטואלית, יוקדש זמן לבחינת המשמעויות של הנחיית קבוצות וירטואלית ועל המאפיינים הייחודיים הנוגעים לפסיכולוגיה של קבוצה וירטואלית.

מטרות הקורס

מטרת הקורס הינה ללמד ולהכשיר את הפסיכולוג החברתי לעבודה מיטבית עם קבוצות וצוותים בתוך אקוסיסטם ארגוני, תוך הבנה של כל יחסי הכוחות במערכת ומטריצת הקשרים הבינאישיים בתוך הקבוצה, כולל מערכת היחסים בינו לבין הקבוצה ובין הקבוצה לעולם בחוץ. הלמידה תכלול הקניית ידע ותיאוריות, רכישת כלים ומיומנויות הנוגעים לעבודת מנחה הקבוצה, ולמידה התנסותית. זו תתבצע דרך התנסות בחיי קבוצה וניתוח תהליכים קבוצתיים, העמקת המודעות העצמית ופיתוח תפיסת תפקיד אישית והתנסות בהנחיית קבוצה בסמסטר ב'.

מבנה ציון הקורס

מבנה הציון בסמסטר א':

1. עבודה מסכמת בתום הסמסטר (80%)

2. נוכחות והשתתפות פעילה לאורך הקורס והגשת שלוש רפלקציות (20%)

מהי "השתתפות פעילה"?

• אשיתוף בידע ובתובנות מתוך ניסיונכם

ביכולת לרפקלציה אדאפטיבית

גיכולת לגילוי עצמי

- ד.תרומה לקורס/לקבוצה על ידי העלאת שאלות, רעיונות, הצעות
-
- הפתיחות ללמידה ולרעיונות- מוכנות לחקור את "עצמי" ואת הקשרים בינאישיים והקבוצתיים שלי ושל אחרים.
-
- ולקייח את אחריות אישית על תהליך הלמידה וההתפתחות לאורך השנה בקורס.

מכתבי רפלקציה:

עליכם להגיש שלושה מכתבי רפלקציה לאורך הסמסטר. הרפלקציה יכולה להיכתב בעקבות איזה מפגש שתבחרו. במסגרת זאת ניתן להרחיב לגבי רגע מסוים במהלך המפגש שמצאתם כמשמעותי או חשוב עבורכם; אודות רגשות ותחושות שהתעוררו בכם בעקבות אירוע או דבר מה שנאמר במהלך המפגש, או בעקבות המפגש כולו. ניתן להרחיב לגבי נושא מסוים ששב וחזר במהלך המפגש תוך ניסיון לתעד ולהבין את המופעים השונים של הנושא. את המכתבים הרפלקסיביים יש להגיש למייל של המרצה ביום שני שמיד לאחר המפגש עליו בחרתם לערוך את הרפלקציה. כתיבת המכתבים נועדה לשרת אתכם כחלק מפיתוח המיומנות ההנחייתית. חשוב לציין כי אין ציונים על הרפלקציות (מלבד עובר/לא עובר). אני אוספת אותם במהלך הסמסטר כדי להקפיד על המסגרת אך אני לא אגביר רבן בסוף, בפידיבק אותו אכתוב לכם במטלה המסכמת.

שעות קבלת מרצה

על פי תאום מראש

הערות נוספות

נוכחות חובה בכל השיעורים. בהתאם לתקנות התוכנית אין להעדר יותר משני שיעורים בסמסטר(גם אם היעדרות מוצדקת). כל סטודנט שיחרוג ממכסה זו לא יוכל לסיים את הקורס בשנה זו, לא יקבל ציון בקורס והשתתפותו בקורס תופסק.

לאור מבנה הקורס וייחודיותו, אין להשתתף באופן מקוון אלא אם המצב יחייב חזרה של הקבוצה כולה לעבודה ווירטואלית. במתכונת זום אם תתקיים, הנוכחות חובה עם מצלמה פתוחה. מצלמה סגורה משמעה היעדרות.

במקרים מיוחדים יש לפנות עם אישורים מתאימים לרכזת הסטודנטים של התכנית אשר תעביר את ההחלטה להכרעת דיקן הסטודנטים.

רשימת קריאה

קריאה

נושא

הכרות- בניית

רוזנסור, נ. ונתן, ל. (1997). קבוצה מה? בתוך נ. רוזנסור ול. נתן (עורכים), הנחיית קבוצות – מקראה. ירושלים: הוצאת מרכז

ציפורי לחינוך קהילתי. החברה למתנ"סים. עמודים 11-30

יאלום, א. (2006). טיפול קבוצתי, תיאוריה ומעשה. ירושלים: כנרת בית הוצאה לאור, האוניברסיטה העברית –

פרקים 2.4.5.6

קבוצה

המשך הכרות

יאלום, א. (2006). טיפול קבוצתי, תיאוריה ומעשה. ירושלים: כנרת בית הוצאה לאור, האוניברסיטה העברית –

פרקים 2.4.5.6

-הקדמה
לתהליכים
פסיכודינמיים
בקבוצה

Whitaker, D. S. (2003). Using groups to help people. Routledge.

יאלום, א. ולשך, מ. (2006). טיפול קבוצתי תאוריה ומעשה. ירושלים: כנרת הוצאה לאור. בתוך פרק 6: המטפל: לעבוד עם הכאן ועכשיו (עמ' 154-208).

הרצאת מבוא- ביון ופוקס

Foulkes, S.H., (1964) Therapeutic group analysis, London, George Allen and Unwin.

Rioch, N.J. (1997) עבודתו של ווילפרד ביון על קבוצות. מתוך: מקראת הנחיית קבוצות. עמ' 101-114, בעריכת נ. רוזנסור ול. נתן, הוצאת מרכז ציפורי.

הקבוצה כשלם: (Wells, L.J) 1997 פרספקטיבה סוציו-אנליטית על יחסים בין-אישיים וקבוצתיים. מתוך: מקראת הנחיית קבוצות. עמ' 100-75, בעריכת נ. רוזנסור ול. נתן, הוצאת מרכז ציפורי

וינברג, ח. (2008). הלא מודע החברתי. שיחות, כרך כ"ב, 2, עמ' 149-156

Douglas, T. (1983). Groups: Understanding people gathered together (Vol. 245). Taylor & Francis

המשך הכרות-
קריאה דינאמית
של קבוצה
עובדת:

הקבוצה כשלם,
תהליכים לא
מודעים בקבוצה

הנחות יסוד
בסיסיות – ביון

הקבוצה
כמטריקס - פוקס

רוזנסור, נ., נתן, ל. (1997). (עורכים). הנחיית קבוצות. ירושלים: הוצאת מרכז ציפורי. פרק 5 (עמוד 101)

בירן, ח. (1997). ניתוח יחסי מנחה-קבוצה ומהלך התפתחות הקבוצה לפי מודלים תיאורטיים של יחסי אובייקט. בתוך: נ. רוזנוסר, ול. נתן (עורכים), הנחיית קבוצות - מקראה (עמ' 201-218). המרכז לחינוך קהילתי על-שם חיים ציפורי.

|

רוזנוסר, נ., נתן, ל. (1997). (עורכים). הנחיית קבוצות. ירושלים: הוצאת מרכז ציפורי.

פרק 9: מודל התפתחותי של טיפול קבוצתי קצר מועד (עמ' 187-200).

המשך הכרות-

Bennis, W. G., & Shepard, H. A. (1956). A theory of group development. *Human relations*, 9(4), 415-437.

קריאה דינאמית של קבוצה עובדת:

Tuckman, B. W. (1965). Developmental sequence in small groups. *Psychological bulletin*, 63(6), 384.

הקבוצה כשלם, תהליכים לא מודעים בקבוצה

הנחות יסוד בסיסיות - ביון

Mackenzie, K. R., & Livesley, W. J. (1983). A developmental model for brief group therapy. *Advances in group psychotherapy: Integrating research and practice*, 101-116

הקבוצה כמטריקס - פוקס

רוזנוסר, נ., נתן, ל. (1997). (עורכים). הנחיית קבוצות. ירושלים: הוצאת מרכז ציפורי.

פרק 9: מודל התפתחותי של טיפול קבוצתי קצר מועד (עמ' 187-200).

מודלים לתהליך התפתחות של קבוצה

Bennis, W. G., & Shepard, H. A. (1956). A theory of group development. *Human relations*, 9(4), 415-437.

Tuckman, B. W. (1965). Developmental sequence in small groups. Psychological bulletin, 63(6), 384.

MacKenzie, K. R., & Livesley, W. J. (1983). A developmental model for brief group therapy. Advances in group psychotherapy: Integrating research and practice, 101-116

תפקידים
בקבוצה

ליבסלי, ו. ומקנזי, ר. (1983). תפקידי חברתיים בקבוצת פסיכותרפיה. בתוך רוזנווסר, נ. נתן, ל. (1997). עורכים). הנחיית קבוצות - מקראה. ירושלים: הוצאת מרכז ציפורי לחינוך קהילתי. החברה למתנ"סים. פרק 11, עמודים 221-238

רוזנווסר, נ. ונתן, ל. (1997). עורכים). הנחיית קבוצות: מקראה. ירושלים: מרכז ציפורי. פרק 14: מנחה הקבוצה (עמ' 299-311).

מנחה הקבוצה

בירן, ח. (1997). ניתוח יחסי מנחה-קבוצה ומהלך התפתחות הקבוצה לפי מודלים תיאורטיים של יחסי אובייקט. בתוך: נ. רוזנווסר, ול. נתן (עורכים), הנחיית קבוצות - מקראה (עמ' 218-201). המרכז לחינוך קהילתי על-שם חיים ציפורי.

תוכן ותהליך

יאלום, א. ולשך, מ. (2006). טיפול קבוצתי תאוריה ומעשה. ירושלים: כנרת הוצאה לאור. בתוך פרק 6: המטפל: לעבוד עם הכאן ועכשיו (עמ' 154-208).

McCormick and White: "Using Oneself as Instrument," pp. 49-62

מיומנויות לייעוץ
ולהנחיה- קבוצות
וארגונים

פרנץ, ר. וסימפסון, פ. (1999). עבודתנו הטובה ביותר מתרחשת כאשר איננו יודעים את אשר אנו עושים. תרגום: דנה שוורץ ואמיר קופרשטט. אנליזה ארגונית, גיליון 7, עמ' 13-20.

זיו, י. ובהרב, י. (2001). מסע קבוצתי. תל-אביב, ישראל: הוצאת גל.

פרק 9: תפקידים פסיכולוגים בקבוצה (עמ' 141-124)

טיפול בהתנגדויות

יאלום, א., ולשך, מ. (2006). טיפול קבוצתי: תאוריה ומעשה. ירושלים: כנרת הוצאה לאור.

פרק 13: חברי קבוצה בעייתיים (עמ' 388-422).

רוזנוסר, נ., נתן, ל. (1997). (עורכים). הנחיית קבוצות. ירושלים: הוצאת מרכז ציפורי.

פרק 11: תפקידים חברתיים בקבוצות פסיכותרפיה (עמ' 221-237).

Nitsun, M. (1991). The anti- group: Destructive forces in the group and their therapeutic potential. *Group Analysis*, 24, 7-20.

תהליכים
פסיכודינמיים
ומנגנוני הגנה
בקבוצות גדולות

Berman, A. and M. Berger (2000). "The Division into Us and Them as a Universal Social Structure." *Mind and Human Interaction* 11: 53-72.

Gaulat, G. (2006). Creating trust and intimacy in the virtual world. *Converse*, April

Weinberg, H., & Rolnick, A. (2019). *Theory and Practice of Online Therapy: Internet-delivered Interventions for Individuals, Groups, Families, and Organizations*. Routledge

פסיכולוגיה של
קבוצות וירטואליות

ברק, ע. (2005). מחקר והתנסויות בהתערבויות בקבוצות מקוונות: הזדמנויות ואתגרים לצד קשיים וסיכונים. מקבץ: כתב עת להנחייה וטיפול קבוצתי, 10, כרך 2, 33-56.

וינברג ח. (2001). תהליכים קבוצתיים ברשימת דיון באינטרנט. מקבץ: כתב עת להנחייה וטיפול קבוצתי, 6, כרך 1, 19-37.

Harvard Business Review: martin Haas and Mark mortenshen - June 2016

<https://hbr.org/2016/06/the-secrets-of-great-teamwork>Harvard

פיתוח צוות

סיכום הסמסטר דינמיקה של תהליכי פרידה

תתכן גמישות בסדר לימוד הנושאים בהתאם לשלבי התפתחות וצרכי הקבוצה
מצגות יועלו לאתר להשלמת קריאה לפני חלק מהשיעורים
תכני סמסטר ב יעלו בהמשך- כאמור סמסטר ב יעסוק בתהליכים פסיכודינמיים והתפתחותיים של
קבוצות גדולות: ארגונים, חברות, מדינות, קהילות
ספרים:

שקדי אשר: "מילים המנסות לנגעת- "מחקר איכותני תיאוריה ויישום – ספר זה בספרייה בשלושה עותקים (ראי מס' מדף 300.72 שקד) + גישה לספר אלקטרוני (כותר)

"אלום ארווין": טיפול קבוצתי-תיאוריה ומעשה - ספר זה בספרייה בשלושה עותקים (ראי מס' מדף 616.89152 ילו)

רזנוסר נאוה: הנחיית קבוצות –מקראה ספר זה בספרייה בשלושה עותקים (ראי מס' מדף 302.14 הנח)

בר ורד : "הפיצול השלם- דיסוציאציות שפירות בקבוצות ובארגונים": (2021), רסלינג. קיימים שני עותקים בספרייה